

irányba kell tevékenykednie; egyrészt a funkciózavarok megszüntetéséért, másrészt a már károsult gyermekek szocializációjának rendezéséért. Ebből az is következik, hogy az iskola a gyermekvédelmi tevékenység igen fontos területe, de csak egy része, láncszeme.

Az ártalmazó környezeti hatások és az inadaptáció összefüggésének értelmezésekor célszerű a kultúrából (európai kultúrkör) kiindulni. A hátrányos helyzet úgy jön létre, hogy a gyermek szociokulturális személyes környezete az adott kultúrszint alatt él és tevékenykedik. Veszélyeztetettségről akkor beszélünk, ha a gyermek személyes környezete a kultúra értékeit torzítja, értékromboló mintákat közvetít, és az így létrejött gyermeki személyiségvonások, tulajdonságok alkalmatlanná teszik őket a társas beilleszkedésre.

A kötet korszerűen értelmezi a gyermekvédelem fogalomrendszerét, jó áttekintést ad a gyermekvédelem intézményi működéséről.

A mű legszínesebb, legelémyszerűbb része a „Gyermeksorsok” című terület, ahol a szerzők bemutatják a hátrányok és a veszélyeztetettség megjelenési formáit, kísérletet tesznek az esetek elemzésére, és keresik a megoldás módjait. A nehezen nevelhetőség típusait lehetett volna bővíteni.

További érdeme a kötetnek, hogy a szakirodalomról jól tájékoztat, ezzel megteremt, felkínálja az önképzés lehetőségét is. Újszerű a kötet szerkesztőgárdájának összeállítása is; a gyakorlati és az elméleti szakemberek tudását, tapasztalatát Farkas Katalin jól ötvözi egy egységes rendszerbe. Elképzelhető a kötet továbbfejlesztése úgy is, hogy a gyermekorsokot a környezeti ártalmak típusai és a nehezen nevelhetőség megjelenési formái szerint csoportosítja és dolgozza fel.

A szerkesztők a kötet belső tartalmi elrendezésében azt a célszerű megoldást választják, hogy az előszóban rövid tájékoztatást adnak a gyermek- és ifjúságvédelem néhány alapvető problémájáról és néhány összefüggéséről. A vázlatos eligazítás jó támpontot ad az e témában eddig tájékozatlan olvasónak. Felhívják a figyelmet arra a hibás felfogásra, amely szerint „mindenki nehezen nevelhető, aki nem olyan, mint a többi”. E nézőpontot nem a toleranciával lehet csak megváltoztatni, hanem azzal, hogy a személyiség szociális környezetének hatásait is, és a személyi tevékenységének megfelelőségét vagy zavarát is a kultúra, az adott történelmi kultúrkör értékeihez viszonyítjuk.

A kötet bevezetőjének tekintik a szerkesztők „A gyermek- és ifjúságvédelem a nevelési-oktatási intézményekben” című fejezetet, amely röviden, tömören összegezi a témával kapcsolatos tudnivalókat, helyzetképet ad.

A harmadik részben (I. fejezet) „gyermeksorsok” címmel figyelmet és érdeklődést felkeltő írásokat találunk. A tanárjelölteknek e részre azért van szükségük, mert személyes kapcsolatok híján így tudják beleélni magukat konkrét gyermekvédelmi esetekbe. Néhány eseteleírás célszerű lett

volna elemezni, hogy az esetelemzéssel mint „műfajjal” is megismerkedjenek a tanárjelöltek.

„Életképek az iskola gyermekvédelmi munkájáról,” című rész foglalkozik a gyakrabban előforduló ártalomforrásokkal, jó lett volna, ha a szerkesztők rendszerbe foglalják a forrásokat is és a következőkben is mint tüneteket (pl. pszichoszomatikus, beilleszkedési zavarok stb.). Fontosak azok a tanári reakciók, viselkedéssorok, nevelési megközelítési módok, amelyeket egy-egy eset megoldása mutat, jelez.

A harmadik és negyedik fejezetben már a hivatásos gyermekvédelmi szakemberek mondják el benyomásait, véleményüket. Inkább helyzetképet adnak, ami a megismeréshez nélkülözhetetlen, de a „működés” belső személyi átfomláló közegéről, módjairól, stílusáról kevés szó esik.

Újszerűen fejezik be a szerzők könyvüket az „Összegzés helyett” című részben. Szándékuk, hogy a tanárjelöltek a felvetett problémákon tovább gondolkodjanak.

A szerzők azt tekintik könyvük céljának, hogy élmények nyújtásával megfelelő pedagógiai és pszichológiai szemléletet alakítsanak ki a tanárjelöltekben. E törekvésüket jól oldották meg, és jól szolgálták a tanulóközpontú személyiségfejlesztés gondolatát.

Országos Pedagógiai Intézet, 1986.

DR. VECZKÓ JÓZSEF

FOLYÓIRATNÉZŐBEN

BÉKÉSI ÉLET

Közművelődési és tudományos folyóirat. Megjelenik: évente 4-szer. Kiadja: a Békés Megyei Tanács művelődési osztálya és a TIT megyei szervezete. Felelős szerkesztő: dr. Szabó Ferenc.

A megyének nincs külön pedagógiai kiadványa, ezért az iskolával, az oktatással-neveléssel kapcsolatos írások, a helyi problémák, kiütkereső javaslatok mindenekelőtt a közművelődési és tudományos jellegű Békési Életben jelennek meg. A folyóirat profilja, a szélesebb horizont azonban cleve behatárolja a lehetőségeket: a pedagógiai publikáció csupán egy szín a palettán, amelyet azonban ha nem is minden számban, de rendszeresen megtalálhat az olvasó. Az más kérdés, hogy egy évente négyszer megjelenő kiadvány esetében ez rendkívül kevés cikket jelent. Az ideig, eddig megjelent három számban mindössze két tanulmány foglalkozik érdemben ilyen témával, mindkettő a pedagógiai innováció megyei helyzetéről szól: az egyik a 31 általános és középiskolára, több mint 900 pedagógusra kiterjedő vizsgálat eredményeit összegzi, következtetéseit teszi közzé, a másik pedig a visszhangról számol be körültekintő részletességgel.

Az a szűk lehetőségek igényes munkára sarkallják a szerkesztőseget. Nem kívánunk minden fontos vagy fontosnak látszó oktatáspolitikai, pedagógiai témával foglalkozni: a megye kulturális fejlődése

szempontjából meghatározókat részesítik előnyben. (Ez a következetességet mutatják az előző évek számai is.) Így lett kiemelt téma az idén a pedagógiai innováció, mely részben a gyorsabb fejlődést szem előtt tartó megyei törekvéseket, részben pedig az országos tendenciához való csatlakozást tükrözi, ha azt vesszük, hogy az oktatási törvény minden paragrafusára a megújulást sürgeti.

- Tanulmányok;
- Községeink;
- Művelődés;
- Településszerkezet - városfejlesztés;
- Szomszédolás;
- Tények, dokumentumok, emlékek;
- Szemle;
- Kulturális krónika;
- Hírek;
- Bibliográfia;
- Külön rovata van a helyi vonatkozású évfordulóknak.

Már ez a tartalmi bemutató is jelzi, hogy erősen szülőföldcentrikus a folyóirat - hisz' végül is ez a célja -, sokoldalúan mutatja be a szűkebb pátriát, a múlt értékeit, a ma is hasznosítható történelmi tapasztalatokat, a hibákból levont tanulságokat, de nem hanyagolja el a mást sem, nemcsak bemutatja a mindennapokat, hanem jelez is, hol, miben kell a változtatás. Felhívja a figyelmet arra, amit a megyében élők talán észre sem vesznek, mert - talán - nem is tudják, nem ismerik értékeit, vagy mert egyszerűen „csak” megszokottá vált a számukra. (Beszámol például a települések közötti munkamegosztás új lehetőségeiről, a helytörténetírás mezőtúri, mátészalkai gyakorlatáról, megemlékezik a száz éve született Bajcsy-Zsilinszky Endréről, bemutatva Békéscsabán töltött gimnáziumi tanulóéveit, az olvasók megismerhetik a megyeszékhely szimfonikus zenekarát, a kisközségek és a nagyobb települések régmúltját, mai helyzetét stb.)

Éppen ez a sokszínűség, ez az erős patriótaszemlélet teszi vonzóvá a folyóiratot a pedagógusok számára, hiszen nincs olyan száma, amelyet közvetve vagy közvetlenül ne használhatnának föl mindennapi oktató-nevelő munkájukban. Így válik a Békési Élet a megye pedagógusai számára hasznos kézikönyvvé. Vagy azzá kell(ene) válnia.

Javaslat: a szerkesztőségnek érdemes lenne megfontolni, hogy valamennyi lapszámban jelenjen meg oktatáspolitikai, nevelési téma, hiszen ez a folyóirat éppen amiatt, hogy lényegében minden megyében élőhöz szól, alkalmas arra is, hogy minél többeket nyerjen meg az iskola törekvéseinek, a gondok, feladatok jobb megismertetése révén. Ez pedig nemcsak az iskola jövőjét, hanem a megyét is alapvetően befolyásolja.

NÓGRÁDI MŰVELŐDÉS

Magyei pedagógiai-közművelődési tájékoztató. Megjelenik: évente 4-szer. Kiadja: a Nógrád Megyei Tanács V. B. művelődési osztálya. Felelős szerkesztő: dr. Szalánczy György.

Az ország egyik legkisebb megyéje szép kiállítású pedagógiai kiadvánnyal dicsekedhet. A külső, a kontós, az ami mindjárt szembetűnik: s az diszkrétan esztétikus. Tartalmas - végiglapozva az előző évi és az ideai eddig megjelent számait (3), sokat ígérő. Világosan tagolt, egymástól jól elkülöníthető rovatai:

- I. Tanulmány;
- II. Szemle;
- III. Figyelő.

I. Tanulmány

Ebben a rovatban jelennek meg a legizgalmasabb írások, hiszen valamennyi a valóságból, a napi gyakorlati munkából táplálkozik. Rendre itt olvashatók például a megyei pedagógiai pályázat - amelyet minden tanévben meghirdet a művelődési osztály - díjnyertes munkái, amelyek a tapasztalatok, módszerek tárházát nyújtják az olvasóknak. Kár, hogy ezek többnyire egy-másfél tanévvel később látnak napvilágot. Például az ideai első számban jelent meg az 1984/85-ös tanév I. és II. díjas pályamunkája (Gálik Józsefné: Esetismertetések az óvodai gyermekvédelmi munkám gyakorlatából és Marosi Jánosné: A történelmi szakkör helye és szerepe a tanulói személyiség formálásában). A tanulmányok többsége olyan témát ölel fel, amely nemcsak az éppen érintett iskolafokozat pedagógusai számára lehet tanulságos, hanem valamennyiére, bárki kiszűrheti belőle a neki megfelelőt. (Ilyen például az 1986/2. számban közölt cikk: Jancsó Istvánné írása, Az egészséges életmódra nevelés követelményei, lehetőségei és módszerei az általános iskolában címmel, vagy a tavalyi összevont, 3-4-es számban megjelent tanulmány, Fekete Lászlóné: A Kis Történelemlabarát Körök kapcsolata a köz-művelődési intézményekkel, illetve Bihary Lajos-Diósi József: Egy nevelőtestület légkörének vizsgálati tapasztalatai stb.)

II. Szemle

Úgy tűnik, ennek a rovatnak az úgynevezett összegző munkákról szóló híradás a jellemzője, a tanulások felsorakoztatása, a feladatok meghatározása egy-egy területre vonatkoztatva. Ez a terület lehet például a megyében élő pedagógusok helyzete, lehet egy tantárgy (matematika) tanításának tapasztalati összefoglalója vagy éppen közművelődési (műzeumi) téma. Az „úgy tűnik” kifejezést azért használtam, mert nem derül ki világosan a szerkesztés törekvése, az írásokból nem mindig kapunk választ arra a kérdésre, hogy az adott összegzés például valahol már megjelent-e, hozzáférhető-e a teljes anyag stb. Ez azért lenne fontos, mert néhány témában feltehető, hogy további információ igényelne az érdeklődőbb olvasó.

III. Figyelő

Itt a megyében lezajlott események híradásai sorjázanak. Olyan események, amelyek az egész megyét érintik, sőt a határain túl is rangjuk van, számon tartják őket. Mint például a nemzetközi történelemszakkonferencia sziráki rendezvényei, amely-

re tavaly év végén került sor, vagy az ugyancsak tavaly – nyáron – Salgótarjánban rendezett országos biológus napok eseményei stb. Sajnos, ezek a híradások meglehetősen későiek, több hónappal, fél évvel a történések után kullognak.

Nekem mint olvasónak nagyon hiányzik a kiadványból a megye oktatási életének főbb eseményeiről szóló híradás, netán előrejelzés, hogy mi várható. És hiányzik a pedagógiai kiadványok közötti tallózás is, érdemes lenne felhívni az olvasók figyelmét úgy, ahogy a Békési Élet teszi: a helyi, megyei vonatkozásúakat szemlélve. Jó, üdvözlendő viszont, hogy rendre helyet ad a Nógrádi Művelődés a kitüntetett pedagógusok listájának.

Összességében színvonalasnak mondható a kiadvány tartalmi munkája, híven tükrözi a megyében folyó pedagógiai munkát, a jobbító törekvéseket, amelyek bemutatásában nagy szerepe van annak, hogy szerzőinek többsége gyakorló szakember. Az ebből adódó előny – a tapasztalatok átadása, széles körű megismertetése – a legnagyobb erőssége a folyóiratnak. Gyengéje viszont, hogy kissé belterjes marad, ritkán reagál az ország pedagógusközvéleményét foglalkoztató kérdésekre, illetve ha meg is teszi, elkésik vele. Nyilván ez a hosszú nyomdai átfutási időből származik, ezért ezzel számolni kell – talán úgy, hogy célbe kell menni az eseményeknek.

BUDAPESTI NEVELŐ

Pedagógiai-módszertani tájékoztató kiadvány. Megjelenik: évente 4-szer. Kiadja: a Fővárosi Tanács V. B. művelődésügyi főosztálya. Felelős szerkesztő: Kaján László. Szerkesztő: dr. Hunyady Zoltán.

Talán a legnehezebb helyzetben lévő pedagógiai kiadvány a Budapesti Nevelő, hiszen a fővárosban nagy a konkurencia, számos pedagógiai, oktatáspolitikai, módszertani lap közül válogathatnak az itt élő és dolgozó óvónők, tanítók, tanárok. Bármelyiket könnyen beszerezhetik, ellentétben a vidéki pedagógusokkal. Ez helyzeti előnyük. A lap az ebből adódó hátrányokkal küszködik. Részben a bőség zavarával küzd, másrészt úgy tűnik, keveset markol.

A kiadvány a Nógrádi Művelődéshez hasonlóan három – általában állandó – rovatot alakított ki:

- Tanulmányok;
- Továbbképzés, tapasztalatscere;
- Szakfelügyelők tapasztalatai.

Az első rovatot néha kiszorítják az aktuális, nagy horderejű tanácskozáások, eszmecsereék, mint amilyen például az idei első számban megjelenő tudósítás a Fővárosi Tanács tavaly év végi üléséről, amelyen megtárgyalta Budapest közoktatásának távlati fejlesztési koncepcióját, vagy a 3. számban megjelenő összegzés a fővárosi pedagógiai tanácskozásról, amelyet májusban rendeztek meg immár a 20. alkalommal. Van úgy, hogy ak-

tuális esemény és tanulmány is akad egy számban, nincs kialakult gyakorlata ennek.

A tanulmányok mindig egy-egy különösen előtérbe kerülő témát járnak körbe, az idén főként az iskolaépítéssel kapcsolatos gondokat, a diákok között gyorsan terjedő különböző szenvedélyek – cigarettázás, ivás, narkózis stb. – ártalmait, kihatásait vagy az érettségizett szakmunkások továbbtanulási és elhelyezkedési, munkába állási lehetőségeit.

A továbbképzés, tapasztalatscere témái jól rimelnek az oktatási törvényben megfogalmazott legfontosabb feladatokra: ebben az évben különösen hangsúlyos volt a folyóiratban a tehetség-gondozás, a személyiségfejlesztés, a diákönkormányzat témája, de bekerült a rovatba a nyári napközis tábor szervezésének néhány alapgondolata, az irodalomestétikai nevelés és a fizikatanítás egy-egy új megközelítése. Feltűnő, hogy az idei három szám tükrében különösen a közép-fokú képzés gondjai, feladatai kerültek előtérbe.

Az oktatás-nevelés egy-egy részterülete is kapott fényugarat a kiadványban: a gyermek- és ifjúságvédelem, a felnőttoztatás és a szakfelügyelők tapasztalatai, akik a szakmunkástanulók olvasottsági szintjét vizsgálták.

A Budapesti Nevelő nem törekszik a friss pedagógiai szakajtó bemutatására – mert túl nagy a konkurencia. A fővárossal kapcsolatos pedagógiai-közművelődési könyveket számos más orgánium is bemutatja, köztük első helyen a Budapest című folyóirat.

A lap szerzőgárdája főként a vezetők közül, tudományos munkatársak közül kerül ki, csak elvétve találni közöttük „egyszerű” gyakorló pedagógust, az oktatás-nevelés közkatonáját. Ez gyengéje a kiadványnak.

A nagyobb merítési lehetőség úgy tűnik, kissé a kelletnél is jobban visszafogja a szerkesztőket az új utak keresésétől, pedig számukra is adott, csakúgy, mint a Nógrádi Művelődésnek, az eddig még kiaknázatlan lehetőség: a hirovat beindítása. A tanév főbb eseményeiről, a kerületek érdekes rendezvényeiről, akcióiról elsősorban ebből a lapból szerezhetnének tudomást a fővárosi pedagógusok.

GYARMATI SZABÓ ÉVA

A IV. ÉVES FÖLDRAJZ SZAKOS HALLGATÓK KÜLSŐ ISKOLAI GYAKORLATÁNAK TAPASZTALATAIRÓL

E rövid tájékoztató keretében a februári egyhónapos külső-iskolai tanítási gyakorlatok tapasztalatait mutatjuk be, és ez alapján jelöljük meg az előrehaladás legfontosabb tennivalóit.

Első feladatunknak azt tekintettük, hogy az általános iskolákban tevékenykedő szakvezetők számára – akik irányítják jelöltjeink munkáját – „Módszertani levelet” állítsunk össze. Ezzel egyrészt az volt a célunk, hogy egységes és összehangolt követelményeket alakítsunk ki az e munkában részt vevő kollegák munkájában, másrészt,